

BİR BAŞKA KIRMIZI

Nazan Öçalır

ÖTÜKEN

NAZAN ÖÇALIR; 1963 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İlk ve orta eğitiminden sonra Şehremini Lisesi'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü'nü 1987 yılında bitirdi.

Stajını *Nokta* dergisinde tamamladı ve öğrenciyken aynı derginin İstanbul ve Ankara bürolarında muhabir olarak görev yaptı. *Güneş* ve *Günaydın* gazetelerinin Ekonomi, İstihbarat, Kültür Sanat ve Haber Merkezlerinde muhabir olarak çalıştı.

Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Yabancı Devlet adamlarının İstanbul takiplerinde görev aldı.

TRT, TGRT, Kanal D ve Kanal T televizyonlarında programlar hazırlayıp sundu.

Basın Danışmanlığı ve Seçim Danışmanlığı yaptı.

Halkla İlişkiler sektöründe kendi kurduğu şirketinde Sosyal Sorumluluk Projeleri üretti.

Serbest gazeteci olarak iletişim sektöründe ve sivil toplum kuruluşlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

İki çocuk annesidir.

İÇİNDEKİLER

Babamın Plakları.....	15
On Bir Matinesi	18
Dedemin Kırbacı	21
Gülşen Gönül Güler	24
Her Ailede Bir Melek Var.. Bizim Ailede İse Dört Ayrı Melek.....	27
Bürücek Yayılası	32
Kırmızı Manto	37
Yarım Simit.....	39
Çiğköfte... ..	42
Alamanya Bizden İyisini Bulamanya	45
Katolik Kız Mektebi.....	48
Istakozlar	52
Vatan Özlemi	55
Gemi Yolculuğu-1	58
Gemi Yolculuğu-2.....	62
Gemi Yolculuğu-3.....	65
Rüya.....	69
İlk Aşk İlk Heyecan	72
İlk İsyân.....	80
Sizin Gibi Çapulcuları.....	82
Kurtarıcı Meleşim.....	86
Hayat Dersleri	101
Ne Olur Ne Olmaz	104
Çifte Sıfır	107
Komutana Yakalandım.....	110
İş Dünyasına Merhaba.....	114
Büyük Gaf.....	118
Çalışan Kazanıyor.....	121
Bu Kapak Çok Satar.....	124
Duvara Tosladım.....	128
Yaygara Yapma, Ciddi Ol	131
Al Sana Bir Hayat Dersi Daha	134
İmzanın Sorumluluğu.....	138
Kız Ben Seni Şimdi Ne Yapayım?	142
Can Yücel'in Gözyaşları.....	144
Yunan Askeri ile Tanışma	147
Soyadımın Hikâyesi.....	150

Bir Kadeh Şarap İçin.....	152
Gazeteciye Saygı.....	156
Gül ve Diken.....	158
Hazırcevap Olmak.....	162
Bırakın Kız Gelsin... ..	163
Babalık Duygusu	166
Çatısız Ev	169
Eş Seçmek Kolay mı?.....	172
Çok Tatlı Olmuş.....	175
Gazeteci Kıskançlığı	178
Zarif İnsan... ..	182
Bir Elin Parmakları Birbirine Eşit mi?.....	184
Az Kaldı Copu Yiyordum.....	188
Acaba Hata mı Ettim?	192
Avcı Hikâyesi... ..	196
İkile Gülüm	200
Ayıkla Pirincin Taşını... ..	204
Allah'ın Emri.....	207
Güldürmeyin Beni... ..	212
İş Başa Düşünce	219
Sen Git, Biz de Geleceğiz.....	223
Eksik Sevmeler.....	228
Kırlangıçların Dansı	230
İnsanlar Nerede?	232
Babalar ve Kızları.....	234
Helal Lokma Yemek.....	236
Kalp Gözü.....	238
Ha Bugün Ha Yarın Oldu Olacak Neden Olmasın	241
O Atatürk'ün Kızıydı... ..	247
Doksanlılar	250
İnişler ve Çıkışlar	252
Elli Yılda Elde Var Sıfır mı?.....	254

*Bana her koşulda
ayaklarımın üzerinde durabilmeyi öğreten
sevgili anneciğim Güler Öçalır'a,*

*Onurlu yaşayıp onurlu ölmeyi yüreğime yerleştiren
canım babacığım Şerafeddin Öçalır'a,*

Beni yüreklendiren can dostuma,
Sabırla dinleyen onlarca arkadaşına,
“Bu kaçınıcı baskı oldu” diyen sevdiklerime,
Özelimizi ortaya koyma diyen yavrularına,
İçinde kendisini bulan tüm okuyucularına,
Teşekkür ederim...

Altı yaşında okumayı yazmayı söktüm.

O zamanlar öyle diyorlardı işte: “Okumayı söktü”...

Matematik bile yapıyordum. Toplamayı çıkarmayı biliyordum. Bölmeyi de...

Ama çarpmayı bilemedim okula başlayana kadar. Çünkü çarpmanın adı hoşuma gitmezdi. Çarpmak can acıtmak gibi gelirdi. Niye çarpacağım, niye can acıtacağım diye düşünür dururdum. Gerçi hayat boyunca gelen çarptı, giden çarptı ya...

Olsun ben hep o çarpanlara yol veren, izin veren oldum.

Erkek gibi tuttuğunu koparan, mert, dürüst, istediğini açıkça söyleyen bir çocuktum. O nedenle pek isteklerim içimde kalmadı. Hep söyledim, hep de oldu nedense...

Yerli malının kullanıldığı yıllardı benim okul yıllarım...

Siyah önlükle beyaz yaka ile giderdik okula...

Faber'in kara kalemleriyle yazardık yazılarımızı...

En değerli hazinemiz renkli kokulu silgilerimizdi.

Kaybolmasın diye ortasından deler, bir iple boynumuza asardık. Arada sırada da burnumuza götürür mis gibi koklardık.

İşte o yıllarda babam çok güzel kalemler getirirdi bize. Birbirinden güzel kırtasiyeler...

Nerden alırdı bilmezdik ama bizi pek şımartırdı. Kıyamazdım onları kullanmaya... O kadar güzellerdi ki... Hemen en fakir arkadaşlarıma hediye ederdim. Çok mutlu olurlardı. Onlar mutlu olunca ben

de mutlu olurdum. Hem nereden bulabilirlerdi böyle güzel kalemleri? O halde bu kalemler onların olmalıydı.

Bu vermelerim, karşımdakini mutlu etmelerim hep devam etti.

Hayatım boyunca hep verdim ben...

İstemeyi de hiç bilemedim.

Hani adam yedisinde neyse yetmişinde de odur derler ya... İşte ben özetle buyum.

Hayatta hep ileri gitmeyi hedefliyoruz değil mi?

Benim de hedefim hep ileri gitmek...

Uzun sandığım bu kısacık yolculuğumda, bir an olsun geriye dönüp baktığımda çocukluğuma kadar uzanan bir yol gördüm. Ne çok şey yaşadığımı hatırladım. Ama ne gariptir ki hiç unutmam dediğim şeylerin bile yarısından fazlasını unutmuşum. Bu geriye dönüşlerimde hatırladıklarım bazen güldüm bazen de eskisinden daha fazla ağladım.

Sanki bir iç döküş, sanki kendinle bir hesaplaşmaydı bu benim yaptığım...

Her zamanki gibi öncelikle kendime dürüst olmaya karar verdim. Tüm gerçekleri anlatılabileceği ölçü çerçevesinde dile getirmeye çalıştım.

Benim yaşantım kimin ilgisini çeker ki diye de düşünmeden edemedim.

Ama baktım ki; zamanlar, mekânlar, kişiler, olaylar farklı olsa bile yaşadığımız duygular hep aynıydı.

İnsanca...

İşte bu noktada buluşacağımıza inanıyorum.

Babamın Plakları...

BABAM işi gereği sosyal bir insandı. Kendi arkadaş çevresiyle birlikte her akşam bir yerlerde eğlenmeyi severdi. Gerekğinde bu toplantılara annemi de götürürdü. Ama bu çok ender bir durumdu. O, sosyal hayat adı altında iş ilişkilerinin gece yemekli toplantılarla sürdürüldüğünü çok iyi bilir ve bu gecelere özenirdi.

Kendisini eğlendirirken bizleri hiç de ihmal etmezdi. Her akşam eve eli kolu dolu gelirdi. Elindeki paketler annemi ve bizi şımartacak her türlü kandırmacalarla doluydu.

Babamın büyük bir plak koleksiyonu vardı. Müziği çok seviyordu. İçki içtiği zaman eşine ve çocuğuna kötü davranan, ortalığı birbirine katan babalardan değildi o...

Her akşam sadece iki duble içerdi rakısını evde...

Bizimle birlikte olmaktan mutluydu ve çakır keyif olunca bir plak koyar pikaba hep birlikte şarkı söylerdik. Her akşam yeni bir plak alması, yeni bir şarkıyı öğrenmemize de sebep olurdu. Yüzlerce plağı vardı. Onlara özenle bakardı. Tozunu alır, özel kılıflarına yerleştirir ve asla onların üzerinde parmak izi bırakmazdı. Plakları pikaba yerleştirip çıkarmasını üç kardeş hep birlikte dikkatle izlerdik. Bu törensellik o yıllardaki en büyük eğlencemizdi...

Annem sinemaya gitmeyi, babam da müzik dinlemeyi seviyordu. Biz de ikisi arasında mekik dokuyarak genel kültürümüzü artırıyorduk. Ne güzel bir öğrenmeydi bu böyle...

Çok yaramaz çocuktum ben...

Babam kızdığı zamanlar “sen erkek olmalıydın, böyle kız çocuğu olmaz” derdi. Fazla meraklıyım. Ne geldiye de bunun yüzünden geldi başıma zaten...

Elektronik aletleri karıştırmayı, içini açmayı çok severdim. Bu aletlerin ucundaki kordonları duvardaki deliğin içine sokardım. O zaman çalışırlardı. Girebilsem duvarın içine orada nasıl bir gücün olduğunu da görecektim. İçine giremedim ama o prizlerin içine hep metal demir soktum. Orada bir şeyler vardı ve beni durmadan titretip duruyordu. Sanki birisi benimle alay ediyordu. Babam bir iki kez yakaladı “bak kızım ölürsün” dedi ama o da neydi ki bir türlü ölmedim işte...

Bir gün babam evde yokken pikabı açtım. Onun yaptığını ben de yapmalıyım. Plakları, aynı tören huşusuyla pikaba yerleştiriyor, şarkılardan sıkılınca birini kaldırıp diğerini onun yerine koyuyordum. Plakları çizdiğimin farkında bile değildim. Daha doğrusu plak çizmenin ne olduğunu bilmiyordum. Öyle öyle oynayarak zamanın nasıl geçtiğini bilemedim. Babam eve gelmeden de her şeyi yerine yerleştirdim. Çünkü “ben evde yokken pikaba dokunmayın” derdi hep...

Babam geldiğinde önce neşe içinde yeni getirdiği plağı dinledik. Sonra sıra eski plakları dinlemeye geldi. Ancak plaklar sürekli bir yere takılıp kalıyordu. Babam önce anlamadı. Temizledi tekrar yerleştirdi. Yine aynı şarkı çalarken pikap bir yerlere takılıyor, ses bozuluyor ve garip bir şeyler oluyordu. Babam dikkatlice pikaptan çıkardığı plaklara baktı, bir de bana...

O suçluyu her zaman bulurdu. “Nazan kızım ben sana plaklara dokunma demedin mi?” dedi. Ve başka da bir şey demedi. Kızmadı bile... Artık konuşmanın bana fayda etmediğini anlamıştı. Sustu. Başladı plakları bir bir dizinin üzerinde kırmaya...

Yüzlerce plağı benim karşımda kırdı. Bunu yaparken gözlerinden yaşlar akıyordu. Ben de öylece şaşkınlıkla babamı seyrediyordum. Ağlıyordu. Sonra topladı hepsini ve çöpe attı.

İşte o zaman çok üzüldüm. Daha altı yaşındaydım. Ve babamı ağlatmıştım.

Nasıl yapmıştım? Onun değer verdiği bir şeye gereken değeri vermediğim için olmuştu bu...

Babam uzunca bir süre hiç plak almadı. Beni çok kötü cezalandırmıştı bu davranışı ile...

Çok zor affetti. Annem araya girdi “o daha çocuk” dedi. Büyük ders oldu bu durum bana... Yeni bir şey öğrenmiştim;

*Her insanın özeli vardı. Değer verdiği şeyler vardı. Ve ben kim-
senin özeline onun izni olmadan dokunmamalıydım.*

On Bir Matinesi

HEP babamdan bahsedersen rahmetli anneciğim üzülür...

Çok cesur bir kadındı anneciğim. Hiç korku nedir bilmezdi? Evet, belki eğitim seviyesi ilkokulu aşmamıştı ama hayat eğitimi yüksekokulu sollamıştı. Dört dörtlük bir ev hanımıydı. Evinin düzenini kısa bir süre içinde tamamlar, üç kızına pırlantalar gibi bakardı. Hem iyi bir anne hem de iyi bir ești...

Yani bu kadar güzel Amerikalı hanımın yanında görev yapan babam onu bir kez olsun aldatmamıştı. "Hükümet gibi kadın" derdi hep annem için... "Ordunun içine bıraksam gözüm arkada kalmaz" diyecek kadar da güvenirdi ona... Ee, bir eş daha ne ister ki?

Annemin tek bir kötü huyu vardı. Aynen benim gibi para idaresini asla bilmezdi. Elinde avucunda ne varsa o gün oracıkta tükettirdi. Annem için hiçbir zaman yarın yoktu. Hep bugün ve bu an vardı... O nedenle annemle hayat yaşamak bir o kadar renkli ve heyecanlıydı.

Babam, annemi mutlu etmenin yolunu iyi bilirdi. Eline paraları deste ile verince annemin yüzü de adı gibi gülerdi. Sanki bizimkilerin hiç derdi yoktu, ne bileyim...

Annemin en büyük merakı öğlen olana kadar tüm ev işlerini yemek de dâhil olmak üzere jet hızıyla yapmaktı. Öğleden sonra kalan zamanını hanım toplantılarında, gazinoların kadınlara ayrılmış gündüz gösterilerinde ve sinemaların 11 matinelerinde geçirirdi.

Biz hep hızlı yaşadık evde... Hep bir telaş hep bir ko-şuşturma vardı. Babam ve annem sosyal hayatlarını kendilerine göre organize etmişlerdi. Biz de üç kız çocuğu olarak annemin yanında yerimizi alırdık. Annem bizi sadece hanım günlerine götürmezdi. O günlerde teyzemin bizimle yaşıt olan üç çocuğu ile aynı evde bırakır, iki kardeş giyinir kuşanır apartmanlar arası gezmeye giderlerdi. “Anne ne olur biz de gelelim” diye ısrar edince de “Hayır kızım biz ayıp şeyler konuşuyoruz” derdi.

Neyse bu ayıp şeyler?

İstanbul Çapa’da bulunan evimize yakın iki tane sine-
ma salonu vardı. Birisi Aydın Sineması diğeri de Nilgün
Sineması... Eskiden her hafta yeni film gelirdi. Kadınlar ve
çocuklar için de 11 matinesi meşhurdu. Hem ucuz hem de
kadınlar adına güvenli bir saatti ve çocuklar dışında erkek
sinek uçmazdı. Hiçbir filmi kaçırmazdık. Dört kişi biz, dört
kişi de teyzem ve çocukları olmak üzere her defasında tam
sekiz kişi sinemaya giderdik.

Türkan Şoray’ın, Filiz Akın’ın, Fatma Girik’in acaba
seyretmediğimiz bir filmi kaldı mı? Yılmaz Güney, Tarık
Akan, Gülşen Bubikoğlu, Emel Sayın canım artık hangi bi-
rini sayayım...

Türkan Şoray’ın uzun kirpikli kocaman gözlerinden
yaşlar aktı mı annemle teyzem alırdı eline mendili başlardı
ağlamaya... Biz de filme değil ama anneme bakar o ağlıyor
diye ağlardık işte...

Çatır çatır bağıarak çocuk doğurmayı Fatma Girik’ten
öğrendik. Dağların başında tarlada kendi kendine doğur-
muştu. Annem “gözlerinizi kapatın bakmayın” diyordu
ama biz parmaklarımızın arasından merakımızı gideriyor-
duk. Yani yıllar sonra kızımı dünyaya getirirken doktor,
“kızım niye avazın çıktığı kadar bağıyorsun, ben sana
uyuşturucu yaptım bir yerinin ağrımaması lazım” derken
aklım başıma gelmişti. Gerçekten ben niye bağıyordum

hiç acım falan yokken? Yani diyorum ya, hayat bir komedi filmi gibi... Gördüğümüzü uyguluyoruz.

Yılmaz Güney'i seyrederken çirkin erkekler de sevilirmiş diye düşünürdük. Ama benim aklım hep Tarık Akan'daydı. Yıllar sonra gazetecilik yaparken karşılaştığımda öyle dalıp gitmişim gözünün içine içine...

Hülya Koçyiğit, Filiz Akın ve Belgin Doruk kibar hanımefendileri oynardı hep. Ediz Hun, Ekrem Bora, Cüneyt Arkın salon erkeği olur, kötü roller de Nuri Alço ile Önder Somer'e kalırdı.

Çok aralıklı da olsa yabancı filmler gelirdi 11 matinesine...

En çok Hint filmlerini severdi annem... Kaşlı gözlü Hint erkekleri ve onlara kur yapıp dans eden huriler vardı bu filmlerde... Tüm kadınlar Raj Kapoor'a hayrandı. Hani Allah için yakışıklı erkekti. "Avare" filminin müziğini de dansını da, ta çocukluk yıllarımda ezbere biliyordum.

Ha bu arada gazinoların sarmalı, börekli, köfteli, patatesli, kuru yemişli, gazozlu hanımlar matinesini de anlatmadan geçmeyeyim... Zeki Müren'i, Emel Sayın'ı, Muazzez Abacı'yı hep ben gazinolarda canlı canlı dinledim. Hiç kaçırmazdı annem. Hatta yemekleri geceden hazırlardı.

Hani soruyorlar ya **"çok gezen mi yoksa çok okuyan mı daha iyi öğrenir?"** diye hemen cevap vereyim. Biz her ikisini de aynı anda yaptığımız için yaşımızdan çok büyük yaşlara erkenden geliverdik.

Dedemin Kırbaçı

ANNEM arkası arkasına doğurduğu üç kızı ile mücadele edemeyecek kadar genç bir kadındı. O nedenle aile, bizleri kendilerince paylaşmışlardı. Ben anneannemin kızı, bir yaş büyük ablam teyzem Gönül'ün kızı, çok zayıf ve sümüklü olduğu için kimsenin sevmediği hırnik Hülya da annemin kızıydı.

Sanki sözleşmiş gibi herkes kızına iyi bakıyordu. Karşılıklı dairelerde oturduğumuz anneannemin evinden hiç çıkmazdım. O beni baklavalarla, böreklerle birbirinden güzel meyvelerle, mis gibi kokan ızgara etlerle besledi. Önce bana yedirir sonra kendisi yedi. Söylediğine göre bana yedirmese boğazından yemek geçmezdi. Her şeyin en güzelini ve en özelini bana verirdi. Alırdı, satardı, dikerdi giydirdi. Bana gösterilen bu sevgi ve özen karşısında kendimi pek de ayrıcalıklı bulurdum doğrusu...

Anneannemle birlikte oturan küçük teyzem fitik olurdu bana...

Kıskançlıktan ölürdü. Annesi beni seviyor diye nefret ederdi benden... Olsun...

Bu benim hiç de umurumda olmazdı. Böylece gizli gizli çekişirdik. Bazen anneannemi görmek için karşı dairenin kapısını çaldım. Teyzem açmazdı. "Ben uyuyorum sonra gel" derdi. O beni kapıdan kovardı ama ben balkondan yine anneannemin yanına geçerdim. Hem de kendimi tehlikelere atarak...

Beş katlı bir binanın en üst teras katında karşılıklı dairelerde oturuyorduk. Balkondan balkona atlardım işte...

Anneannemi çok severdim. Çocukluk yıllarımda o da 65 yaşlarındaydı. Osmanlının son yıllarında dünyaya gelmiş, altı yaşında Kur'an'ı hatmetmiş, peçe ve çarşaf giymiş, ülkemizin düşmanlar tarafından işgalini görmüş, Atatürk'ü görmüş, açılmış saçılmış, emniyet amiri hanımı olarak protokolde yerini almış müthiş bir kadındı. Ona canlı tarih derdim. Güçlü, kuvvetli, mücadeleci, akıllı bir kadındı. Adı Münevver'di.

Adı gibi de aydıdı.

Ne öğrendimse ondan desem yalan olmaz. Tabii annem ve babam da vardı ama onlar kendi hallerindeydiler. Annem evinde, kocasının ve üç çocuğunun isteklerini karşılamaya çalışıyordu. Babam da bir yerlerde çalışıyordu işte... Genelde yurt dışında olurdu. Ne iş yaptığını bilmezdik.

Annemin bize terbiye verecek kadar vakti olmazdı. Biz onu izleyerek bir şeyler öğrenmeye çalışırdık. Bizi terbiye etmek görevi, ailenin en büyüğü olduğu için anneanneme düşerdi.

Anneannem, evinin duvarına dedemin kocaman bir fotoğrafını çerçeveletip asmıştı. Okuldaki Atatürk fotoğrafı kadar büyük ve heybetliydi. Ne de olsa rahmetli, emniyet amiriydi.

Belinde kılıcı, elinde kırbacı ile o tam bir atlı polisti. Bakarken korkardık vallahi... Göz göze gelmemeye de özen gösterirdik anlayacağınız...

Genç yaşta hayata gözlerini kapayınca, arkasında bıraktığı dul eşine kırbacını hatıra diye vermişler. İşte vermişler de iyi mi etmişler o tartışılır.

Dedemi hiç görmedik ama onun hatırası ile uzun yıllar hep bir yakın temas halindeydik biz...

Anneannem otoriter bir hanımdı. Akıllıydı ve dedemden dolayı da eğitimliydi. Suçluyu konuşturmayı iyi öğ-

renmişti. Adamın gözünün içine bakınca hayat hikâyesini okurdu. Asla yalan söyleyemedik biz ona... Hemen yakalar ve cezalandırırdu. Nasıl mı? Anlatayım:

Hani o kalabalık olduğumuz günlerde kadınlar dedikodu yapmak için bir odaya toplandığında biz de çocuklar olarak diğer odayı talan ettiğimiz zamanlarda, suçluyu bulmak istediğinde benim görevim kırbacı getirmek olurdu. **“Nazan, dedenin kırbacını getir bana”**. Tabii ben de en sevdiğim torunu olarak yaveri sıfatıyla kırbacı getirirdim.

Ya doğruyu söyleyecek ya da hep birlikte ellerimizi açıp dedemin at kırbacını yiyecektik. Ama o nasıl bir şeydi öyle? Canımızı çok yakıyordu. Bir sağ avucumuzun içine bir de sol avucumuzun içine okkalı bir kırbaç yiyorduk.

İlk zamanlarda kimse doğru söylemiyordu ve hep birlikte avuçlarımız kızarıyordu. Sonra koro halinde ağlıyorduk. Akıllanmamız uzun sürmedi...

Kuzenlerle birlikte gizli bir taktik geliştirdik. Suçlu suçunu itiraf edecek ve sadece o eline kırbacı yiyecekti. Uzun süre bu böyle devam etti. En sonunda “yeter artık biz kırbaçla terbiye olmayacağız” diyerek isyan ettik. Kendi aramızda uzlaşma kararı aldık. Hiç suç işlemedik.

Bilmem ki sizce anneannemin terbiye sistemi işe yaradı mı?